

ΜΑΡΩ
ΔΟΥΚΑ

Ο
ΠΕΖΟΓΡΑΦΟΣ
ΚΑΙ
ΤΟ
ΠΙΘΑΡΙ
ΤΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

Ο ΠΕΖΟΓΡΑΦΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΙΘΑΡΙ ΤΟΥ

ΤΗΣ ΙΔΙΑΣ

- 1974 *Η ΠΗΓΑΔΑ, ΚΑΤΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ*, νουβέλες,
έκδοση συμπληρωμένη, Εκδόσεις Πατάκη, 2009
- 1975 *ΠΟΥ ΎΝΑΙ ΤΑ ΦΤΕΡΑ*; νουβέλα,
νέα έκδοση, Εκδόσεις Πατάκη, 2009
- 1976 *ΚΑΡΕ ΦΙΞ*, διηγήματα, β' αναθεωρημένη
έκδοση, Εκδόσεις Πατάκη, 2007
- 1979 *Η ΑΡΧΑΙΑ ΣΚΟΥΡΙΑ*, μυθιστόρημα,
έκδοση αναθεωρημένη, Εκδόσεις Πατάκη, 2008
- 1983 *Η ΠΛΩΤΗ ΠΟΛΗ*, μυθιστόρημα,
έκδοση αναθεωρημένη, Εκδόσεις Πατάκη, 2007
- 1987 *ΟΙ ΛΕΥΚΕΣ ΑΣΑΛΕΥΤΕΣ*, μυθιστόρημα,
έκδοση αναθεωρημένη, Εκδόσεις Πατάκη, 2008
- 1990 *ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΑΤΟ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ*, μυθιστόρημα,
έκδοση αναθεωρημένη, Εκδόσεις Πατάκη, 2006
- 1992 *Ο ΠΕΖΟΓΡΑΦΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΙΘΑΡΙ ΤΟΥ*, κείμενα,
νέα έκδοση, Εκδόσεις Πατάκη, 2013
- 1995 *ΕΝΑΣ ΣΚΟΥΦΟΣ ΑΠΟ ΠΟΡΦΥΡΑ*, μυθιστόρημα,
νέα έκδοση, Εκδόσεις Πατάκη, 2007
- 1999 *ΟΥΡΑΝΙΑ ΜΗΧΑΝΙΚΗ*, μυθιστόρημα,
νέα έκδοση, Εκδόσεις Πατάκη, 2009
- 2004 *ΑΘΩΟΙ ΚΑΙ ΦΤΑΙΧΤΕΣ*, μυθιστόρημα,
έκδοση συμπληρωμένη, Εκδόσεις Πατάκη, 2010
- 2005 *ΤΑ ΜΑΥΡΑ ΛΟΥΣΤΡΙΝΙΑ*, πεζογράφημα, σειρά
«Η κουζίνα του συγγραφέα», Εκδόσεις Πατάκη
- 2010 *ΤΟ ΔΙΚΙΟ ΕΙΝΑΙ ΖΟΡΙΚΟ ΠΟΛΥ*, μυθιστόρημα,
Εκδόσεις Πατάκη
- 2012 *ΓΙΑΤΙ ΕΜΕΝΑ Η ΨΥΧΗ ΜΟΥ*, πεζογραφήματα,
Εκδόσεις Πατάκη

ΜΑΡΩ ΔΟΥΚΑ

Ο ΠΕΖΟΓΡΑΦΟΣ
ΚΑΙ ΤΟ ΠΙΘΑΡΙ ΤΟΥ

κείμενα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

Θέση υπογραφής δικαιούχου δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας,
εφόσον αυτή προβλέπεται από τη σύμβαση.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδείας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Λογοτεχνικά δοκίμια
Μάρω Δούκα, *Ο πεζογράφος και το πιθάρι του*
Υπεύθυνος έκδοσης Κώστας Γιαννόπουλος

Διορθώσεις Νάντια Κουτσοουρούμπα
Σελιδοποίηση Μαρία Π. Καπένη

Φιλμ, μοντάζ Κέντρο Γρήγορης Εκτύπωσης
Copyright © Σ. Πατάκης Α.Ε.Ε.Δ.Ε. (Εκδόσεις Πατάκη)
και Μάρω Δούκα, Αθήνα, 2013

Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1992
Νέα έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Οκτώβριος 2013
Κ.Ε.Τ. 8667 Κ.Ε.Π. 753/13
ISBN 978-960-16-5187-3

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,
ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665, 210.52.05.600, ΦΑΞ: 210.36.50.069
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ, ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078
ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΡΙΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ - ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ), 570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, Τ.Θ. 1213,
ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, 2310.75.51.75, ΦΑΞ: 2310.70.63.55
Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Προλογικό σημείωμα	[9]
Για τα παιδιά της Φυρονεριάς	[14]
Μια σύντομη ιστορία	[20]
Ουδέποτε φοβήθηκα τον Άλλαν Πόε	[26]
Η μετουσίωση των σκοτεινών και άναρθρων σε λόγο	[32]
Ένα μικρό κείμενο	[39]
<i>Σήμερα περιμένω ένα σουβριάλι. Ασημένιο</i>	[45]
Αλλιώς, αλλιώς, αηδόνα μου	[52]
Αρχαία Ελληνίδα την έλεγα	[61]
Το μυθιστόρημα της θλίψης	[82]
<i>Η τέχνη του κολυμπιστή σε μια κουταλιά νερό</i>	[91]
Για τον Κρόνο και τα παιδιά του	[101]
Ο πεζογράφος και το πιθάρι του	[113]
<i>Μες στα παιδιά κάθονται οι γέροι και παίζουν πρέφα</i>	[132]
Μια κριτική παρουσίαση ως επίμετρο	[139]

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πέρασαν είκοσι ένα χρόνια από τότε που εκδόθηκε *Ο πεζογράφος και το πιθάρι* του στη σειρά του Θανάση Νιάρχου *Σκέψη, χρόνος και δημιουργοί*, από τις Εκδόσεις Καστανιώτη. Για την επανέκδοσή του από τις Εκδόσεις Πατάκη, επεξηγηματικά, δεν θα είχα παρά να επαναλάβω το προλογικό σημείωμα που συνόδευε, Μάιο του 1992, την πρώτη έκδοση: Αυτές οι σελίδες, ξέχωρες από την πεζογραφική δουλειά μου, δεν θα γίνονταν βιβλίο χωρίς την αφοπλιστική επιμονή του Θανάση Νιάρχου. Απ' όλα όσα έχω δημοσιεύσει κατά καιρούς σε περιοδικά επέλεξα δεκατρία κομμάτια με κάποια συνάφεια μεταξύ τους. Καθώς τα δακτυλογραφούσα για να τα ξαναδώ, θυμόμουν το *Δέκα Χρόνια Κομμάτια* του Διονύση Σαββόπουλου – δέκα χρόνια κομμάτια και τα δικά μου, από το 1981 ως το 1991. Κι άρχισε να με τριγυρίζει η ιδέα κάποιου ημερολογιακού σχολιασμού τους. Είχαν γραφτεί όλα τούτα επειδή κάποτε μου τα είχαν ζητήσει, θα μπορούσαν τώρα να στοιχειοθετηθούν συνοδευόμενα από τα αζήτητα βιώματά τους. Τα αντέγραψα λοιπόν, με ελάχιστες μεταγραφές, σημειώνοντας ταυτόχρονα και του καθενός τη στιγμή ή την αιτία, από μνήμης – μιας και ποτέ δεν κράτησα ημερολόγιο.

Με τον *Πεζογράφο και το πιθάρι* του ολοκληρώνεται η επανέκδοση όλων των βιβλίων μου, που άρχισε οχτώ χρόνια πριν, από τις Εκδόσεις Πατάκη. Περιττό ίσως, αναγκαίο όμως για μένα, να καταθέσω και δημόσια ένα μεγάλο ευχαριστώ στον πηδαλιούχο του εκδοτικού οίκου Στέφανο Πατάκη. Θα ήθελα, επίσης, να ευχαριστήσω την Άννα Πατάκη για τη φροντίδα της και τον ζωγράφο Αλέξη Βερούκα για την ξεχωριστή τιμή που μου έκανε να φιλοτεχνήσει τα εξώφυλλα.

Ιούλιος 2013

Ιανουάριος του 1967. Ο πρώτος μου χειμώνας στην Αθήνα. Στη Γεωργίου Ανδρούτσου, στο Κουκάκι, στην ταράτσα ενός παλιού τριώροφου. Τι έκανα; Φοιτούσα στη Φιλοσοφική και περιφερόμουν στην ξένη πόλη. Γωνία στη Στοά της Όπερας, από την Ακαδημίας, ήταν τότε το βιβλιοπωλείο και οι Εκδόσεις Θεμέλιο. Αγόραζα βιβλία με δεκαπέντε και είκοσι δραχμές. Δούλευε πωλητής εκεί ένας ωραίος νέος – Δημήτρης, ας πούμε, το όνομά του. Πηγαίναμε στον κινηματογράφο, στο θέατρο, στον λόφο του Στρέφη. Κι αυτός ο Δημήτρης από την Καισαριανή, λίγο προτού χαθούμε, μου χάρισε ένα βιβλίο. Ήταν *Το τέλος της μικρής μας πόλης*, του καλύτερου, λέει, διηγηματογράφου, που ζούσε ως πολιτικός πρόσφυγας στην Ουγγαρία. Μια έκδοση της «Επιθεώρησης Τέχνης». Αρχαιοελληνικός νεανίας έφιππος σ' έναν Βουκεφάλα ή και Δούρειο να καμακώνει το μαύρο φίδι – μ' αυτό το εξώφυλλο ήταν προορισμένα τα διηγήματα του πολιτικού πρόσφυγα να διασωθούν από το γιουρούσι που έκαναν τον Αύγουστο της ίδιας χρονιάς αστυνομικοί στη

σοφίτα μου. Όταν αποφυλακίστηκα, ήταν το μόνο βιβλίο που μου είχε απομείνει στην αδειανή βιβλιοθήκη, όρθιο σ' ένα ράφι, στολίδι ανεκτίμητο.

Αύγουστος του 1974. Ήμουν εκεί, στο αεροδρόμιο, εκείνη τη νύχτα, μαζί με άλλους. Κρατούσα ένα τριαντάφυλλο. Παρακεί ο Ανδρέας Φραγκιάς, τον έβλεπα πρώτη φορά. Κάπνιζε αμίλητος, συλλογισμένος. Επitéλους φάνηκε ο επαναπατριζόμενος Δημήτρης Χατζής. Αφέθηκε ζαλισμένος στα σφιχταγκαλιάσματα. Εγώ και η παρέα μου ούτε καν πλησιάσαμε. Όταν πια κόπασαν οι φωνές, έφευγαν όλοι σιγά σιγά. Αυτός στην αγκαλιά του μικρού αδελφού του. Φύγαμε κι εμείς. Φθινόπωρο εκδόθηκε το πρώτο μου βιβλίο και φυσικά του το έστειλα.

Φεβρουάριος του 1975. Έλαβα γράμμα του από τη Βουδαπέστη. Μου έγραφε: «Έχω το βιβλίο σου – και με μια αφιέρωση που μαρτυρεί τη φιλία σου. Δεν μπορώ να μη σου πω: σ' ευχαριστώ πολύ, Μάρω. Δεν είμαι τόσο πλούσιος που να μπορώ να καταφρονώ ή να παραπετάω τη φιλία που μου προσφέρεις». Δεν θυμάμαι την αφιέρωση. Θα ήταν πιθανόν ολόκληρο κατεβατό στην πρώτη άγραφη σελίδα του βιβλίου και σίγουρα θα ξεχείλιζε από αγάπη για τα διηγήματά του. Ως τον Ιούνιο που επέστρεψε οριστικά στην Αθήνα μου έστειλε άλλο ένα γράμμα.

Ιούλιος του 1975. Δέκα ημέρες προσκαλεσμένη του Δημήτρη Χατζή στα Κύθηρα. Αυτός με την Ουγγαρέ-

ζα γυναίκα του κι ένα φιλικό ζευγάρι, εγώ με τον Νίκο. Κάθε που νύχτωνε, πλάι στη θάλασσα ήθελε να του τραγουδούμε το *Θαλασσάκι μου*. Όσο και να τον θαύμαζα, δεν είχα τη δύναμη, ή και την ωριμότητα, να τον υποστώ. Τρυφερός, φιλικός, πονεμένος, σοφός – και ταυτοχρόνως, καταιγιστικά περιπαιχτικός· άνθρωποι, πράγματα και γεγονότα, που για μένα σήμαιναν πολλά, γελοιοποιούνταν αδιακρίτως και ακατάπαυστα στο στόμα του. Κι όταν τελειώσαν οι διακοπές, σιωπηλά το ξέραμε ότι δεν θα ξαναβρεθούμε. Τηλεφωνιόμαστε μόνον αραιά και πού. Μάθαινα νέα του και τον αγαπούσα από μακριά.

Ιούλιος του 1981. Μου τηλεφώνησε ο Χρήστος Παπουτσάκης και μου είπε ότι ο Τάκης πέθανε. Μου ζήτησε να μιλήσω στην κηδεία. Μίλησα πέρσι στην κηδεία του Τσίρκα, δεν μπορώ πάλι. Προσπάθησε τότε να μας γράφεις κάτι. Τι; Ό,τι να 'ναι, μικρό ή μεγάλο, να μας γράφεις οπωσδήποτε κάτι. Οφείλεις. Και προσπάθησα –